

11/11/21

చతుష్పాత్రయోగః

1

* వృద్ధం దర్శనం

సూ॥ యత్రాగ్నిస్థాప్యతే తత్రశ్వేతితండులమాణ్ణేన ప్రాజేశమాత్రం
చతురశ్రస్థంఠిలంకల్పయిత్వా శతత్రప్రాచీరువకస్సగ్న్స్థాః । ఉదీ
చీప్రాకస్సగ్న్స్థాః । త్రిసస్త్రిసోశేఖలిఖత్వాస్థిరవోక్ష్యుః । కేషం
నైఋత్యాముత్సుజ్య । అపఉసస్పృశ్య॥

భూర్భువస్సురోమిత్యగ్నింప్రతిష్ఠాప్య । భూర్భువస్సువరోమే॥

ఆగ్నిరావరణీయకపాత్రే అక్షతోదకంనినీయ॥ అగ్నిమిథ్వా॥

మంత్రం :- చత్వారిశ్యంగాత్రయో అస్యపాదాద్వేషీశే సప్తహస్తాసాః

అస్య॥ త్రిధాబద్ధోవృషభోరోంవీతి మహాదేవో మర్త్యాం

ఆవివేశ ॥

సప్తహస్తశ్చతుశ్శుంగ సప్తజహ్వోద్విశీర్షకః॥ త్రిపాత్రసన్న
వచన స్సుఖాసీసశుచిస్మితః॥ న్వాహంతుదక్షిణేపార్శ్వే దేవీం
వామేస్వధాంతథా॥ బిభద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నంస్తుచంస్తు
వంతోమరం వ్యజనం వామైర్ధ్రుతపాత్రంతుభారయన్॥ మేషా
రూఢంబటాబద్ధం గౌరవర్ణంమహాబసం॥ ధూమధ్వజంలొహితా
క్షం సప్తాద్భిస్సర్వకామవం॥ ఆత్మాభిముఖమాసీనమేవంధ్యాయో
ధుతాశనమ్॥

మంత్రం :- ఏవహీ దేవః ప్రదిశోనుపర్వాః పూర్వోహిజాతస్య ఉగర్షే

అంతః సవిజాయమానస్సజనిమ్నమాణః ప్రత్యజ్ఞాః స్తిష్ఠతి
విశ్వతోముఖః ప్రాజ్ఞాఘ్నే మగూఽభినుభోభవశ్రీసుముభో
భవ సుప్రసన్నోభవ యథో క్తతహ్వామూహనిర్లహః॥

ఓంభూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వ రేణోమిం భర్గో దేవస్యధీమహి

ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ - ఇతిసోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణ

మగ్నిం పతి సమూహ్యో ప్రాగాద్యగ్నిమలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః
హుతవహాయనమః హుతాశినేనమః కృష్ణవర్తునేనమః దేవ

ముఖాయనమః సప్తజిహ్వాయనమః వైశ్వానరాయనమః జాత
వేదనేనమః ప్రాగుదగన్తైర్దర్శైర్దగ్నిప్రాగాది పరిస్థితాతి ।

ప్రాగుదగన్తైర్వా॥ పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥ పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః ॥

ఉత్తరేణాఽగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ ద్వాదశదర్శాన్ సగ్న్ స్తీర్యద్వంద్వం
న్యంచి పాత్రాణిప్రియునక్తి॥ దేవసంయుక్తాని వర్ష్యాజ్యస్థాల్వాః

ప్రోక్షణస్సవావీతి సమూహాగ్రాద్వాదర్శాప్రాదేశమాత్రే పవిత్రే

కురుతే॥ అప్రిచ్ఛన్నాగ్రావనంశర్షచ్ఛానర్శా ప్రాదేశమాత్రే

పవిత్రేకురుతే తృణంకాష్ఠంవాంతర్థాయ ఛిస త్తి ననభేన అద్భి

రనుమృజ్య ప్రోక్షణపాత్రేనిధాయ ప్రోక్ష్య అపరేణాఽగ్నిం

పవిత్రాంతర్హితేపాత్రే అక్షచైస్సహవఆసీయ ఉత్తానహస్తయో

రంగుష్ఠోపకనిష్ఠి కాభ్యాముదగ్రేగృహీత్యా ప్రాచీత్ప్రీఠుత్పుయ

సపనిత్రేణపాణినా పాత్రాణిసంస్పృశ్య పాత్రాణ్యుదక్రవణము

3

68

భట్టియ స్మార్త ప్రయోగోదీపికా

సంకల్పము

హోమానంతరంక త్తవ్యవిధిః

శ్లో॥ హోమంచక్ష్మాత్పాలభనంపశూనాం తతోబహిర్నిర్గమసంప్రశ
స్తం । దూర్వాశ్చసర్పిర్ధిసోదకుంభం ధేనుంసవత్సా వృషభం
సుసర్ణమ్ ॥

శ్లో॥ మృద్ధోమయం స్వస్తికమక్షతాని తిలాన్మధుబ్రాహ్మణకస్య
కాశ్చ శ్వేతానిపుష్పాణి తథాశమీంచ । హుతాశనం చందన
మర్కటబింబమ్ అశ్వత్థవృక్షంచసమాలభేత తతశ్చకుర్యాన్నజ
జాతిధర్మమ్ ॥

ఏకేశబ్ద, వాశబ్ద, సంజ్ఞావిషయః

శ్లో॥ ఏకేశబ్దశ్రూయతే యత్రయత్ర తత్తన్నేష్టం త్వన్యశాఖా
సుతత్స్యోత్ వాశబ్దశ్చేత్తద్వికల్ప ద్వయోర్వా మధ్యే త్వే
కం కాన్యమిత్యుక్తమేవ ॥

దర్భాస్తరణాదివిపర్యాసప్రాయశ్చిత్తమ్

దర్భాస్తరణనిర్వాస పాత్రాసాదనకర్మణామ్
స్మక్రువాభ్యాంచనిష్ఠాయాం సమ్మోలైపరిషేచనే॥

నిధానేపరిధీనాంచ పవిత్రీకరణేతథా
ఇథాధానేతథాజ్యస్య సంస్కారేచ ప్రమాదతః॥

వివరీతక్రియాయాంచ జాహుయాత్త్రిసప్తహుతీః
తంతుంతస్వంశ్చయత్నాక మనోజ్యోతిర్బుషేత్యేచా॥

దర్వీ కూర్ప పవిత్రాది ఛేదచాహవినాశనే ॥ ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

దర్వీకూర్పపవిత్రేద్ధృ పరిధీనాంచబర్హిషః
ప్రస్తరాద్యన్యసంభార ఛేదచాహవినాశనే॥

4

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తేషు హోమేషు చతుష్పాత్ర ప్రయోగతః
 నానూరాచక్షుషే చైవ ప్రణేహీధ్యంబినాకృతమ్॥

ప్రాయశ్చిత్తే చ సంధానే తథానాహితయోచశే
 చతుష్పాత్ర ప్రయోగేతు న సంజేహాఃకపర్దినా॥

పై తృమేధికకార్యాణి చతుష్పాతాణికర్మసు
 అఘాపనుత్తి ఆనంద జయాదీధ్యంచనర్తయేత్॥

ఫలీకరణహోమేచ నిత్యోపాసనయోస్తథా
 అగ్నాకరణహోమేచ పాత్రసంస్కారనర్తనమ్॥

అథ షట్పాత్ర ప్రయోగః

శ్లో॥ ప్రాచీఃపూర్వముచక్రస్థం దక్షిణారంభమాలిఖేత్
 అథోదీచీఃపురస్థంస్థం పశ్చిమారంభమాలిఖేత్॥

శ్లో॥ అవాక్కరోభ్యక్ష్యేనిధాయనహ్నిం ఉచ్ఛిత్వ తేనోక్షణతో
 యశేషమ్ ప్రాక్రోయమస్యంసిదధాత్యుదగ్వా యథాబహిస్యా
 చ్చ పరిష్కృణానామ్॥

యత్రాగ్నిస్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం
 చతురస్రస్థండిలంకల్పయిత్వా తత్ర ప్రాచీదుదకస్థాః ఉదీచీః
 ప్రాక్స్థాః తిస్రస్తిస్థాః క్షేణాశీఖత్వాద్భిరవోక్ష్యే శేషం
 పైతు క్యముత్సృజ్య భూర్భువస్సువరోసుత్యగ్నిం వతేష్టాప్య
 భూర్భువస్సువరోంఠి అగ్ని రావరణేయక ప్రాతే అక్షతోదకమాసి

యః॥ అగ్నిమిథ్యా॥ (జ్వాల చక్షుశతను)

మంత్రం :- ఓం చత్వారిశ్రంగాః... ఆవివేక॥

శ్లో॥ సప్తహస్తశ్చతుశ్చంగః ... ఏవంభ్యాయేద్ధుతాశనం॥ ఏషహి
 దేవః ... విశ్వతోముఖం॥ ప్రాజ్ఞాగ్నే మమాభిముఖోభవ
 సుముఖోభవ సుప్రతిష్ఠోభవ వరదోభవ యథోక్తజిహ్వయాహ
 విర్లహణం॥ ఓంభూర్భువస్సువః ... ధియోయోనః ప్రచోద

॥
 యాత్ - సోద కేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నింపరిసమూహ్య
 ప్రాగావ్యగ్నిమలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః... జాతవేదసేనమః॥
 ప్రాగుదగన్తైర్దైర్భగ్నింప్రాగాదిపరి స్తృణాదిప్రాగుదగన్తైర్వా

పా
 2

పుత్రస్తద్దక్షిణతః పశ్చాదుత్తరతః ఉత్తరేణాగ్నింప్రాగగ్రాన్
 ద్వాదశదర్శాన్ సగ్గ్ స్తీర్య ద్వంద్వం న్యంచినాత్రాణిపయునక్తి
 దర్శ్యాజ్యస్థాల్యా॥ ప్రోక్షణపూర్ణ పాత్రే ఇధ్యసృవావితిక్రీడిణామి
 క్షంఉత్తరంబక్తి సమాసాగ్రాద్వాదర్శా పాదేశమాత్రోపవి తే
 కుదుతే॥ అక్షాచ్ఛినాగ్రావనంతర్గర్భాహర్షాప్రాదేశమాత్రోపవి
 త్రేకుదుతే॥ త్పణంకాష్టంవాంతర్థాయ॥ చినత్తి॥ ననభేన॥ అద్భిరను
 మృజ్య॥ ప్రోక్షణపాత్రేనిధాయ॥ ప్రోక్ష్య॥ అపరేణాగ్నింపవిత్రాం
 తర్హితేపాత్రేఅక్షితై స్సహాఅపఠనీయ॥ ఉత్తానహస్తయోరంగు
 యోపకనిష్ఠికాభ్యాముదగగ్రేగృహీత్వా॥ ప్రాచీస్త్రైరుత్పాయ॥
 సపవిత్రేణపాణినాపాత్రాణిసంస్పృశ్య॥ పాత్రాణ్యుదక్రవణము
 త్తానానికృత్వా॥ ఇధ్యంచవిస్రస్య॥ సర్వాభిరద్భిస్త్రోప్రోక్ష్య॥
 ప్రోక్షణందక్షిణతోనిధాయ॥ పూర్ణ పాత్రమాదాయ॥ పూర్వప
 త్కృత్వా॥ అక్షితై స్సహాఅపఠనీయ॥ ఉత్తానహస్తయోరంగుష్ఠో
 పకనిష్ఠికాభ్యాముదగగ్రేగృహీత్వా॥ ప్రాచీస్త్రైరుత్పాయ॥ ముఖ

అక్షితై స్సహా అపఠనీయ

(6)

వకుప్పాత్ర ప్రయోగః
తండు లోపరి

65

తనోపరి

సమముభృత్య|| ఉత్తరేణాగ్నిం దర్శయేషు సాదయి త్యా|| ఆప్తదైవః
 ప్రచ్ఛాద్య|| బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్శయేషు నిమాద్య|| (శాలశిఖా
 వచ్చిహ్మా) అస్మిన్ హోమకర్మణి త్వం బ్రహ్మభవ|| బ్రహ్మణః,
 ఇదమాసనం|| సకలారాధనై శ్శోభనమస్తు|| తత్పవిత్రమాజ్య
 పాత్రేనిధాయ|| ఆజ్యస్థాలీమాదాయ|| ఆజ్యంవిలాస్య|| ఉదీచోంగా
 రాన్నియాహ్య|| తేషాజ్యమధిశ్రిత్య|| జ్వలతాత్పతేనాధోగామి
 న్యాదీప్త్య|| ఆజ్యే ప్రతిఫలీకృత్య|| ద్వేదర్భాగే ప్రచ్ఛిద్య|| ప్రత్యుశ్య||
 ప్రత్యస్య|| ఆజ్యే ప్రాప్త్య|| అపఉపస్పృశ్య|| త్రోపర్యగ్నికృత్వా|| ఉద
 గుద్యాస్య|| అంగారాన్ ప్రత్యూహ్య|| ఉదగ్రాభ్యాం పవిత్రా
 భ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిదుత్పాయ|| ప్రాగారభ్యపశ్చిన్నీ
 త్వాపునః ప్రాగేవ సమాప్తిః|| పవిత్రగ్రంధిం విస్రస్య|| ఆమూలా
 గ్రమపఉపస్పృశ్య|| ప్రాగ్రమన్నా పవిత్రేను|| ప్రహరతి|| (నాత్య
 క్నో ప్రహరేత్) వామదక్షిణహస్తాభ్యాం సృక్కునివావన్నా
 ప్రతితప్య|| త్రిభిర్దర్భాగ్నే సమృజ్య|| పునః ప్రతితప్య|| ప్రోక్ష్య||
 సృవము త్తరతో నిధాయ|| ఆజ్యపాత్రస్యో త్తరతో దక్షిణతో
 దర్శయము త్తరత ఇతరదర్శించనిధాయ|| దర్భానద్భిస్సగ్ స్పృశ్యా
 గ్నా ప్రహరతి|| ఇథమాదాయ|| పరిధీన్ పరివధాతి|| స్థవిష్టం
 పశ్చాత్|| దక్షిణతో ణీయాగ్ సందీర్ఘం|| అనిష్టగ్ం హ్రస్వ
 ము త్తరతః|| ఉదగ్రం మధ్యమం|| ప్రాగ్రానితకా మధ్యమపరిధి
 ముపస్పృశ్య|| పురస్తాదూర్వే ద్వే ఆఘారసమిధావాదధాతి||
 అగ్నిం పరిషించతి|| అది తేనుమన్యస్య|| అనుమ తేనుమన్యస్య|| సరస్వ
 తేనుమన్యస్య|| దేవసవితః ప్రసువ|| ఇథమలంకృత్య|| స్వయమలం
 కృత్య|| బ్రహ్మణమలంకృత్య|| స్పృశేదేవ్యుపాధిహారం|| అసనాత్ కింఠదుధాయ||

* 2వ రజ్జి
 ప్రాగ్
 నిధామ

నిష్కల
 సుల్పల
 ఋషి 260

68 (1)

దట్టియ స్మార్త ప్రయోగ దీపిక

మంత్రం : ఓంచ త్వాత్రిశ్శం గాత్రయో అస్య పాదా ద్వే శేరే సప్తహస్తానో

అస్య || త్రిభాబద్ధో వృషభో రోంవీతి మహో దేవో మర్త్యాం ఆచి

పేశ ||

అస్మిన్ హోమకర్మణి బ్రహ్మన్ ఇథానాథా^{న్} || అధత్స్వ || (ఇథ్మ
 ప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తో స్విది భవంతో బృహంతు) ఇథ్మ
 ప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తో² స్తు || ఇథ్మ ప్రక్షేపణముహూర్త
 కాలే సూర్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణా మానుకూల్యఫలసిద్ధిరస్తు ||
 (ఇతీథ్మనూథాయ ||) ఆఘారావాఘారయతి వర్మపూర్ణ మాసనత్కాక్షీం ||
 ప్రజాపతిం మనసాధ్యాయన్ || దక్షిణాప్రాంచమృజగ్ం సంతత
 మాఘారయతి || వాయు వ్యకోణ మారభ్యాగ్నేయ కోణపర్యంతం
 ఋజుమాఘారయతి || ప్రజాపతయ ఇదం నమమ || స్రుచాద్వితీయ మైంద్ర
 మిత్కపరిధిసంధి మన్వహృత్త్యైవం || నిఋఋతికోణమారభ్యే శానకోణ
 పర్యంతం ఋజుమాఘారయతి || ఇంద్రాయేవం నమమ || ప్రాగుదంచ
 మాజ్యభాగ్నాజుహోతి || ఆగ్నయేస్వాహే త్యుత్తరార్థపూర్వార్ధ
 జుహోతి || ఏకమ్-ద్వే-త్రీణి-చ త్వారి. పంచేతిపంచావత్తీనాం ||
 తస్యై త్విషో బ్రహ్మే త్విషో బ్రహ్మే త్విషో బ్రహ్మే త్విషో బ్రహ్మే

ఓం అగ్నయేస్వాహే || అగ్నయ ఇదం నమమ || సోమాయస్వాహేతి
 దక్షిణార్థ పూర్వార్ధజుహోతి || ఏకమ్-ద్వే-త్రీణి-చ త్వారి. (పంచేతిపంచా
 వత్తీనాం) ఓం సోమాయస్వాహే || సోమాయేవం నమమ || సమంపూర్వేణ
 యథోపదేశం ప్రథానాహుతీర్హుత్వా ||

7/19
1111/ (8)

అథ జయాదిహోమవిధిః

ఇథ్యసన్నహనా న్యద్భిస్సగ్గోస్సుస్వాన్నాప్రహారతి రుద్రాయ
తంతిచరా యేదంనమమ అపడిపస్సుస్య అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠా
సిధ్యర్థంస్పృధ్ధికామః జయాదిహోమంకరిష్యే స్రువేణాజ్యమాదాయ ||

ఓం చిత్తంచస్వాహా చిత్తాయేదంనమమ చిత్తిశ్చస్వాహా

చిత్త్యాఇదంనమమ ఆకూతంచస్వాహా ఆకూతాయేదన్నమమ ఆకూ

తిశ్చస్వాహా ఆకూత్యాఇదంనమమ విజ్ఞాతంచస్వాహా విజ్ఞాతాయేదం

నమమ విజ్ఞానంచస్వాహా విజ్ఞానాయేదంనమమ మనశ్చస్వాహా మనస

ఇదంనమమ శక్వరీశ్చస్వాహా శక్వర్యాఇదంనమమ దర్మశ్చస్వాహా

దర్మాయేదంనమమ పూర్ణమాసశ్చస్వాహా పూర్ణమాసాయేదంన

మమ బృహచ్చస్వాహా బృహతీఇదంనమమ రథంతరంచస్వాహా

రథంత రాయేదంనమమ ||

గుంత్రం :- ప్రజాపతిర్ణయా నింద్రాయపృష్ఠేః ప్రాయచ్చదుగ్రః పృత

9

భట్టియ స్మార్త ప్రయోగ దీపికా

నా¹ జ్యే¹ష¹ఠా¹ త¹స్మై¹వి¹శ¹ సు¹మ¹న¹మ¹ంత¹ స¹ర్వా¹స్మ¹డ్ర¹గ¹ స్మ¹హి¹.
హ¹వో¹ బ¹భూ¹వ¹స్వా¹హా¹ ప్ర¹జా¹ప¹త¹య¹ఇ¹ద¹ం¹స¹మ¹మ¹॥

మంత్రం :- అ¹గ్ని¹ర్భూ¹తా¹నా¹ మ¹ధి¹ప¹తి¹స్స¹మా¹వ¹ త్వ¹స్మి¹న్ బ్ర¹హ్మ¹న్న¹
స్మి¹న్ ఊ¹త్రే¹స్యా¹మా¹సి¹ష్య¹స్యా¹ం పు¹రో¹ధా¹యా¹ మ¹స్మి¹న్ క¹ర్మ¹న్న¹
స్యా¹ం దే¹వ¹హూ¹త్యా¹గ్ స్వా¹హా¹ అ¹గ్న¹యే¹భూ¹తా¹నా¹ మ¹ధి¹ప¹త¹య¹
ఇ¹ద¹ం¹స¹మ¹మ¹ ।

మంత్రం :- ఇ¹ంద్రో¹ జ్యే¹ష్ఠా¹నా¹ మ¹ధి¹ప¹తి¹స్స¹మా¹వ¹ త్వ¹స్మి¹న్ బ్ర¹హ్మ¹న్న¹
స్మి¹న్ ఊ¹త్రే¹స్యా¹మా¹శి¹ష్య¹స్యా¹ం పు¹రో¹ధా¹యా¹ మ¹స్మి¹న్ క¹ర్మ¹న్న¹
స్యా¹ం దే¹వ¹హూ¹త్యా¹గ్ స్వా¹హా¹ ఇ¹ంద్రో¹ జ్యే¹ష్ఠా¹నా¹ మ¹ధి¹ప¹త¹
య¹ఇ¹ద¹ం¹స¹మ¹మ¹ ।

మంత్రం :- య¹మః¹ పృ¹థి¹వ్యా¹ మ¹ధి¹ప¹తి¹స్స¹మా¹వ¹ త్వ¹స్మి¹న్ బ్ర¹హ్మ¹న్న¹ స్మి¹న్
ఊ¹త్రే¹స్యా¹మా¹శి¹ష్య¹స్యా¹ం పు¹రో¹ధా¹యా¹ మ¹స్మి¹న్ క¹ర్మ¹న్న¹ స్వా¹హి¹ం

|| దే॒వ॒హూ॒త్యాగ్ స్వా॒హా॒ || య॒మాయ॒ పృ॒థి॒వ్యాధి॒పత॑య ఇ॒దం
 నమ॑మః ।

మంత్రం : - వా॒ము॒రంత॑రి॒క్ష॒స్యా॒ ధి॒పతి॑స్స॒మావ॑త్వస్మిన్... స్వా॒హా॒ ||
 వా॒య వే॑లంతరి॒క్ష॒స్యా॒ ధి॒పత॑యఇ॒దంనమ॑మః ।

మంత్రం : సూ॒ర్యో॒ది॒వోధి॑పతి॒ స్స॒మావ॑త్వస్మిన్..... స్వా॒హా॒ ||
 సూ॒ర్యాయ॑ది॒వోధి॑పత॒యఇ॒దంనమ॑మః ।

మంత్రం : చ॒ంద్ర॒మాన॑క్ష॒త్రాణా॑ మ॒ధిపతి॑స్స॒మావ॑త్వస్మిన్...స్వా॒హా॒ ||
 చ॒ంద్ర॒మసే॑నక్ష॒త్రాణా॑ మ॒ధిపతి॑యఇ॒దంనమ॑మః ।

మంత్రం : బృ॒హస్ప॑తి॒ర్బ్రహ్మ॑ణోఽ॒ ధి॒పతి॑స్స॒మావ॑త్వస్మిన్...స్వా॒హా॒ ||
 బృ॒హస్ప॑తయే॒ బ్రహ్మ॑ణోధి॒పత॑యఇ॒దంనమ॑మః ।

మంత్రం : మి॒త్రస్స॑ త్యా॒నా మ॒ధిపతి॑స్స॒మావ॑త్వస్మిన్.....స్వా॒హా॒ ||
 మి॒త్రాయ॑సత్యా॒నా మ॒ధిపతి॑యఇ॒దంనమ॑మః ।

మంత్రం : వ॒రుణో॑పామ॒ ధి॒పతి॑స్స॒మావ॑త్వస్మిన్...స్వా॒హా॒ || వ॒రుణా॑
 యా॒పా మ॒ధిపతి॑యఇ॒దంనమ॑మః ।

(11)

మంత్రం : సముద్రస్రోత్యానా మధిపతిస్సమావత్వస్మిన్ ... స్వాహా

సముద్రాయస్రోత్యానామధిపతయ ఇదంనమమ

మంత్రం : అన్నగంసామ్రాజ్యానా మధిపతితన్మావత్వస్మిన్ ... స్వాహా

అన్నాయసామ్రాజ్యానా మధిపతిన ఇదంనమమ

మంత్రం : సోమఓషధీనా మధిపతిస్సమావత్వస్మిన్ ... స్వాహా

సోమాయశాషధీనామధిపతయ ఇదంనమమ

మంత్రం : సవిత్రేప్రసవనానా మధిపతిస్సమావత్వస్మిన్ ... స్వాహా

సవిత్రేప్రసవనానామధిపతయ ఇదంనమమ

మంత్రం : రుద్రఃపశూనా మధిపతిస్సమావత్వస్మిన్ ... స్వాహా

రుద్రాయపశూనామధిపతయ ఇదంనమమ || అపడిపస్పృశ్య ||

మంత్రం : త్వష్టేదూపాణా మధిపతిస్సమావత్వస్మిన్ ... స్వాహా

త్వష్టేదూపాణా మధిపతయ ఇదంనమమ

మంత్రం : విష్ణువేపర్వతానా మధిపతిస్సమావత్వస్మిన్ ... స్వాహా

విష్ణువేపర్వతానామధిపతయ ఇదంనమమ

మంత్రం : మరుతో గణానా మధిపతయస్తే మావత్వస్మిన్ ... స్వాహా॥

మరుద్భ్యో గణానా మధిపతిభ్య ఇదం నమమ॥

మంత్రం : పితరః పితామహాః పరేవ రేత తాస్తతామహ ఇహమా

వత అస్మిన్ బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేస్యామాశిష్యస్యాం పురోధా

యా మస్మిన్ కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ (పితా

దిభ్యో దేవేభ్య ఇదం నమమ) మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదం నమమ । (ఇతి సాతాంతతం)

జీవత్పితృకస్య

మంత్రం : పితామహాః ^{షక్తితత} అతాత రేవమహ ఇహమావత అస్మిన్ బ్రహ్మ

న్నస్మిన్ క్షత్రేస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్

కర్మన్ నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా (పితామహేభ్యో వ రే

భ్యస్తతామహేభ్య) ఇదం నమమ ॥

మంత్రోక్త దేవతాభ్య

పితామహోజీవతిచేత్

మంత్రం : పితరః పరే తతా ఇహమావత అస్మిన్ బ్రహ్మన్నస్మిన్

13

భట్టియ స్మార్త ప్రయోగ దీపికా

క్షత్రేస్యామాశిష్యసాం పురోధాయా మస్మిన్ కర్మన్నస్యాం
 దేవహూత్యాగోస్వాహాః || మన్రోక్త చేవతా భస్
 (పితృభ్యః పరేభ్యస్తతేభ్య) ఇదం
 నమమ ||

అపడిపన్నుశ్లో

(పితృపితామహాయోర్జీవతోస్సతోః (మంత్రజపపవక ర్తవ్యః))

మంత్ర : పితరఃపితామహః పరేవరేతతా చ్చతామహః ఇహమావత

అస్మిన్ బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేస్యామాశిష్యసాం పురోధాయా

మస్మిన్ కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యామ్ || (ఇతి మంత్రజపః)

మంత్రం : ఋతాషాఙ్మతథామా గ్నిగంధర్వస్తస్యాషభయో స్సరస

ఊర్హోనామ సత్తవంబ్రహ్మ క్షత్రంపాతుతా ఇవంబ్రహ్మక్షత్రం

పాతు తస్మైస్వాహాః || ఋతాసాసే ఋతథామ్నే అగ్నయే

గంధర్వాయేదంనమమః తాభ్యస్వాహాః || ఓషధీభ్యోస్సరోభ్య

ఊర్భ్యై ఇదంనమమః ||

మంత్రం :- సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యోగంధర్వ స్తస్యమరీ

చయో స్సరసతయువోనామ సద్ధదంబ్రహ్మ ... హ్వాహా ||

సగ్ంహితాయవిశ్వసామ్నే సూర్యాయగంధర్వాయే ధం

నమమ || తాభ్యస్వాహామరీచిభ్యోఽ ప్సరోభ్య ఆయుభ్యధదం

నమమ ||

మంత్రం:- సుషుమ్న సూర్యరస్మి శ్చంద్రమంగంధర్వ స్తస్య నక్షత్రాణ్య

స్సరసో బేకుర యోనామసద్ధదంబ్రహ్మ... స్వాహా || సుషుమ్నా

యసూర్యరస్మయే చంద్రమసేగంధర్వాయేదంనమమ || తాభ్య

స్వాహానక్షత్రేభ్యో ప్సరోభ్యో బేకురుభ్య ధదంనమమ ||

మంత్రం:- భుజ్యస్సుపర్ణో యజ్ఞోగంధర్వ స్తస్యదక్షిణా, అస్సరస స్తవా

నామ సద్ధదంబ్రహ్మ ... స్వాహా || భుజ్యవేసుపర్ణాయ

యజ్ఞాయ గంధర్వాయేదంనమమ || తాభ్యస్వాహో దక్షిణాభ్యో

ప్సరోభ్య స్తవాభ్యధదంనమమ ||

మంత్రం:- ప్రజాపతి ర్విత్వోక రామనోగంధర్వ స్తస్య రాహుమాన్యస్స

రసో పహ్నయోనామ సఇదంబ్రహ్మక్షత్రంపాతుతా ...

స్వాహా || ప్రజాపతయేవిశ్వకర్మణే మనసేగంధర్వాయే దం
నమమతాభ్యస్వాహా ఋక్సామేభ్యో స్సరోభ్యో వహ్నిభ్య
ఇదంనమమ ||

మంత్రం:- ఇషిరోవిశ్వవ్యచా వాతోగంధర్వస్తస్యాపోస్సరసో ముదా
నామ సఇదంబ్రహ్మ...స్వాహా|| ఇషి రాయవిశ్వవ్యచసే వాతా
యగంధర్వా యేదంనమమ | తాభ్యస్వాహా || అథోభ్యస్స
రోభ్యో ముదాభ్యఇదంనమమ ||

మంత్రం:- భవనస్యపతే యస్యతఉపరి గృహోఇహచ||ససోరాస్వాజ్వా
నిగ్ం రాయస్పిషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ంస్వస్తిగ్ం
స్వాహా || భవనస్య పతయ ఇదంనమమ ||

మంత్రం:- పరమేష్ఠ్యధిపత్స్త్రిత్యుర్గంధర్వస్తస్యవిశ్వమ ప్సరసోభవో
నామ సఇదంబ్రహ్మక్షత్రం ... స్వాహా || పరమేష్ఠినేఽధి

పతయే మృత్యువేగంధర్వాయే దంనమమ || తాభ్యస్వాహా ||

విశ్వస్మాభ్యోస్సరోభ్యో భూభ్యఇదంనమమ ||

మంత్రం:- సుక్షీతిస్సుభూతి ర్భద్రకృతుస్సవర్వాస్పర్షన్యో గంధర్వ

స్తస్య విద్యుతోస్సరసోరుచోనామ సఇదంబ్రహ్మక్షత్రం ...

స్వాహా || సుక్షీతయే సుభూతయే భద్రకృతే సువర్వతే స్పర్ష

న్యాయగంధర్వాయేదంనమమ || తాభ్యస్వాహా విద్యుదోభ్యో

స్సరోభ్యో రుగ్భ్యఇదంనమమ ||

మంత్రం:- దూరేహేతి రమృడయో మృత్యుర్గంధర్వ స్తస్యప్రజా

అస్సరసోభీరువోనామ సఇదంబ్రహ్మక్షత్రం ... స్వాహా ||

దూరేహేతయే అమృడయాయ మృత్యువే గంధర్వాయేదం

నమమ || తాభ్యస్వాహా || ప్రజాభ్యోస్సరోభ్యోభీరుభ్యఇదం

నమమ ||

మంత్రం:- చారుఃకృపణకాశీ కామోగంధర్వ స్తస్యాధయో స్సరస

శ్శోచయంతీర్నామ సఇదంబ్రహ్మక్షత్రం ... స్వాహా చారవే

17

భట్టయ స్మార్త ప్రయోగ దీపికా

కృపణకాశినే కామాయగంధర్వాయేదం నమమ తాభ్య

|| స్వాహా ఆధిభ్యో పురోభ్యో శ్యోచయంతీభ్యో ఇదంనమమ ||

మంత్రం:- సనోభవస్యపతే యస్యత ఉపరిగృహః ఇహాచ|| ఉరుబ్రహ్మణే

వైక్షత్రాయ మహిశర్మ యచ్చస్వాహా || భువనస్యపతయే

బ్రహ్మణఇదంనమమ (ఇతిరాష్ట్రభృతస్పానుషంగాః) ప్రజా పతిం మనసాధ్యాయన్ ||

మనసులో

మంత్రం:- ప్రజాపతేనత్వ దేతాన్యన్యోవిశ్వా జ్ఞాతాని పరితాబభూవ||

యత్కామాస్తేజుహుమ స్తన్నోఅస్తు వయగ్న్స్వామ పతయో

|| రయీణాగ్ స్వాహా || ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ||

(ఇతిప్రజాపత్యా)

|| భూస్వాహా అగ్నయఇదంనమమ ||

|| భువస్వాహా వాయవఇదంనమమ | .

|| సువస్వాహా సూర్యాయేదంనమమ ||

(ఇతివ్యాహృతీర్విహృతాః)

మంత్రం :- యదస్యకర్మణా త్యక్తచం యద్వాన్మూనమిహాకరం ||

అగ్నిష్టప్తిష్టకృద్విద్వాన్స్విష్టకృత్సహితం కరోతు

స్వాహా || అగ్నేయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ || (ఇతిసావిష్టకృతం)

సూ|| (యదస్యకర్మణాం తే బహిఃపరిధయ) శ్కమ్యా ఆపోహ్యా !
మధ్యమపరిధిం విస్పృజ్య హస్తాభ్యాం ఇతశ్చాయుగపద్వి స్పజేత్ || ఆఘార
సమిధోప్రహృత్య || తనుభ్యఇదంనమమ ||

(పరిధిప్రహరణపక్షే)

NOT for Rudra homam

మధ్యమపరిధిం ప్రహరతి || హస్తాభ్యాం ఇతశ్చాయుగపత్ప్రహ
రణ | ఉత్తరార్థస్యాగ్ర మంగా రేషూపోహతి || పరధీనభిమంత్ర్య ||
ఆఘారసమిధోప్రహృత్య || తనుభ్యఇదంనమమ || దర్వా మితరదర్వ్య
గ్రమవధాయ || విశ్వాదేవానుద్దిశ్య స్సగ్నసావేణాభి జుహోతి || విశ్వే
భ్యోదేవేభ్యో వసుభ్యో రుద్రేభ్యో ఆదిత్యేభ్యో స్సగ్నసావభాగేభ్య
ఇదంనమమ || } X

అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి, జ్ఞాతాజ్ఞాతాది సంభావితసకలదోష
నిరోహారణార్థ మనాజ్ఞాతత్రయం || కర్మాంతరిత కర్మవిపర్యాసప్రాయ
శ్చిత్తార్థం, త్వన్నో అగ్నే సత్యన్నో అగ్నే ఇతి || స్వరాక్షర పవవృత్త
పర్ణలోచనప్రాయశ్చిత్తార్థమాభిర్గీర్ఘ్రితి || వాక్ష్మీయమలోపప్రాయశ్చి
త్తార్థ మిదంవిష్ణుత్వ్ర్యంబకమితి || ఋత్విక్ష్మాఘ్యప్రాయశ్చిత్తార్థం య
ద్విద్వాగ్నోసఇతి || స్కన్నాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థ మస్కాంద్యోరితి ||

19

భట్టియ స్మార్త ప్రయోగ దీపికా

మిందాదిదోషప్రచాయశ్చితార్థం యన్మహత్మనఃకతి|| సమస్తభయా ద్యుప
ప్రవదోషనిర్హారణార్థం, పునరగ్నిశ్చయోనితి|| అగ్న్యనఘాతప్రచాయశ్చ
తార్థం, పునస్త్వాదిత్యాకతి|| సర్వప్రచాయశ్చితార్థం, భూర్భువస్సువరిత్యే
స్తైర్మంత్రై)రాజ్యాహుతీర్హోష్యే || సుపేణాజ్యమాదాయ.

మంత్రం :- ఓం అనాజ్ఞాతః యదాజ్ఞాతః యజ్ఞస్య క్రియతేమిధు ||

అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహి వేత్థయథా తథగ్స్వాహా
అగ్నయ ఇదంనమమ ||

మంత్రం :- పురుషసమ్మితో యజ్ఞోయజ్ఞః పురుషసమ్మితః || అగ్నేత
దస్యకల్పయత్వగ్ంహి వేత్థయథా తథగ్స్వాహా || అగ్నయ
ఇదంనమమ |

మంత్రం :- యత్ప్రాకతా మనసాదీనదయోనయజ్ఞస్య మన్వతేమర్తానః ||
అగ్నిపదోతా క్రతువిద్విజాననో యజ్ఞోదేవాగ్ం ఋతుశోయ
జాతిస్వాహా || అగ్నయఇదంనమమ |

మంత్రం :- త్వన్నో అగ్నే నరుణస్యవిద్వాన్ దేవస్యహేచో వయాసి

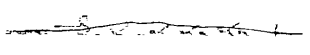
సీమాః యజ్ఞస్థాకే వహ్నితమ శ్శీసుచానో విశ్వాద్యేహగ్ంసి
 ప్రముముగ్ధ్యస్మస్తాహః || అగ్నివరుణాభ్యామిదంనమమ ||

మంత్రం:- సత్వనోఅగ్నే వమోధవోతి నేకజ్ఞోఅస్యా ఉషజ్ఞోవ్యుష్టో
 అవయత్వనోవరుణగ్ం రరాణోవిహిమృక్షికగ్ం సుహవోనవధి
 స్వాహః || అగ్నివరుణాభ్యామిదంనమమ ||

మంత్రం:- అభిర్భిర్భిర్భదతో సఠాసమాస్యాయయహరివోవర్ధమానః ।
 యదాస్తోత్పభ్యో మహిగోత్రాఋజాసి భూయష్టభాజోఅథ జే
 స్వామస్వాహః || ఇంద్రాయ హరివతే ఇదంనమమ ।

మంత్రం :- ఇవంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం సమాథమస్య
 పాగ్ం సురేస్వాహః || శ్రీమహావిష్ణవ ఇదంనమమ ||

మంత్రం :- త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధింపుష్టివర్ధనం ఉర్వారుక
 మివబంధనా నృత్యోర్మూకీయ మామృతాస్వాహః || త్ర్యంబకా యేదంనమమ ||

21

భట్టియ స్మార ప్రయోగ దీపికా

మంత్రం :- యద్విద్వాగ్సో యదవిద్వాగ్సో ముగ్ధామర్షన్ త్య

ర్షిః || అగ్నిర్మాతస్మాదేనస శ్రద్ధాదేవీచముంచ తాగ్

స్వాహా || అగ్నయే శ్రద్ధాదేవ్యా ఇదంనమమ ||

మంత్ర :- అస్కాంచ్యాః పృథివీ మస్కాన్వషభోయువాగాః స్కన్నే

మావిశ్వాభువనాస్కన్నో యజ్ఞః ప్రజనయతుస్వాహా ||

స్కన్న దేవతాభ్య ఇదంనమమ ||

మంత్రం :- అస్కానజనిప్రాజని శ్రస్కన్నాజ్జాయతేవృషా

స్కన్నాత్ప్రజనిషీమహి స్వాహా || స్కన్న దేవతాభ్య ఇదం
నమమ ||

మంత్రం :- యన్మౌత్యనో మిందాభూదగ్ని స్తత్పునరాహం ధ్వాతవేదా

విచర్షణిస్వాహా || మిందాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ ||

మంత్రం :- పునరగ్ని శ్చక్షురదా త్పునరింద్రోబృహస్పతిః || పునర్మే

అశ్వినాయువం చక్షురాధత్త మత్యోస్వాహా || అగ్నింప్ర
బృహత్సృష్టిభ్య ఇదంనమమ ||

మంత్రం :- పునస్త్వాదిత్యారుద్రావసవస్సమింధతాం పునర్ప్రహ్మణో

వసునీధయజ్ఞైః || ఘృతేనత్వం తనువోవర్థయస్వ సత్యాస్సంతు

యజమానస్య కామాస్సాహాః | అగ్నయేవసునీథాయే వం

నమమ ||

మంత్రం :- ఓంభూర్భువస్సువస్సాహాః || ప్రజాపతయ ఇదంనమమ |

NOT for Rudra homam

యజుర్భేషప్రాయశ్చిత్తమ్ ||

{ అస్మిన్ ప్రకృతేకర్మాణి యజుర్భేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే |
స్మవేనాజ్యమాదాయ భువస్వాహాః | వాయవఇదంనమమ్ } ||

హస్తాప్రాయశ్శ్య ఆతమితోః ప్రాణానాయమ్య || ఓంభూః, ఓం
భువః, ఓం గంసువః, ఓం మహాః, ఓం జనః, ఓం తపః, ఓం గంసత్వం, ఓం

తత్సవితుర్వరేణీక్షుం భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియోయోనః ప్రచోద

|| యాతేః ఓమూపోజ్యోతి రసామృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ | విష్ణు

ర్విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః | సంకల్పప్రభృతి ఏతావత్సర్వంతం నానాప్రకారేణ

22

భట్టియ స్మారక ప్రయోగ దీపికా

సంభావిత సకల^{హా}నివృత్త్యర్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే | సువేణా
జ్యమాదాయః ఓంభూర్భువస్సువస్వాహా ప్రజాపతయ ఇదంసమమ ||

శ్రీవిష్ణవేస్వాహా | శ్రీవిష్ణవేపరమాత్మన ఇదంసమమ |

పూర్ణాహుతిః

ఆచమ్య - పూర్వోక్త ..... శుభతిథౌ శ్రీపరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం, ఏతద్దోమసాధ్యుణ్యార్థం పూర్ణాహుతింహోష్యే | హోమ
ద్రవ్యాణిపాతేనిధాయః | పూర్ణాహుతిద్రవ్యా ధిష్ఠాసదేవతాభ్యో
నమః ఇతి యావచ్ఛక్తి ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం
త్సమర్పయామి || ద్వాదశ గృహీతేనా జ్యేనస్పృచం పూరయిత్వా || ఏకం
ద్యే - త్రిణి - చత్వారి - పంచ షట్ - సప్త - అష్టా | నవ - దశ - ఏకా
దశ - ద్వాదశ - ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా,

మంత్రం :- ప్రాచ్యమ్మఖి స్తిష్ఠా || సప్తతేఅగ్నే సమిధస్సప్తజిహ్వ

స్సప్తయ సప్తధామప్రియాణి || సప్తహోత్రా సప్తధాత్వా

యజంతి సప్త యోనీరాప్రణస్వా ఘృతేనస్వాహా | అగ్నయే
సప్తహోత్ర ఇదంసమమ ||

మంత్రం :- పూర్ణాహుతి ముత్తమాంజుహోతి | సర్వం వై పూర్ణా

హుతిః || సర్వమేవాహ్నాతి అగ్నోఇయంచై పూర్ణాహుతిః || తస్యా

24

మే॒ వ ప్ర॒తి॒తి॒ష్ఠతి॑॥ వసో॒ర్థా॒ రాంజు॒హోతి॒॑ వసో॒ర్థే॒ ధా॒ రాసది॒తివా॑
 ఏ॒షా॒ హూ॒యతే॑ ॥ ఘృ॒తస్య॒ వా ఏ॒సమే॑ సా॒ధా॒ రా॒ముష్మిన్
 లో॒ కేపి॒న్వమా॒నోప॒తిష్ఠ॒త ఆ॒జ్యేన॒ జుహోతి॑ తే॒జో॒ వాఆ॒జ్యం తే॒జో
 వసో॒ర్థా॒ రా తే॒జస్సై॒ వాస్సై॒ తేజో॑వ॒రుందే॒ధోకా॒మావై॒ వసో
 ర్థా॒ రాకా॒మా నే॒వావ॒రుంధే॑ యం॒ కామ॑యే॒త ప్రా॒ణాస॒స్యాన్నా

॥ (చమకం)

ద్యంవి॑ ॥ పూ॒ర్ణా॒ హూతి॑ము॒హూర్త॒ స్సుము॒హూర్తో॑ అస్తు ।
 సు॒ము॒హూర్త॒కాలే॑ సూ॒ర్యాదీ॑నాం న॒వానాం॒ గ్రహా॑ణా
 మాను॒కూల్య॑ఫలసిద్ధిరస్తు॑ ॥ అది॒ తేన్వ॑మగ్ధ॒స్థాః । అను॒మతే॑న్వ
 మగ్ధ॒స్థాః । స॒రస్వ॑తేన్వ॒మగ్ధ॒స్థాః దే॒వస॒విత॑ప్రా॒సావీః ॥ పూర్ణ
 పాత్ర॑మాదాయ అక్ష॒తోద॒తైః పు॒నఃపూ॒రయి॑త్నా ధ్ని॒సణీ॑తా
 స్వస॒తని॑యక్తి స॒వసి॑సన్మే॒త్యభి॑మంత్ర్య ।

మంత్రం:- స॒వసి॑సన్మే॒భూయా॑ స్స॒ర్వమ॑సి స॒ర్వంమే॒భూయా॑ర్షి పూర్ణ॑మసి

పూర్ణం॑మే॒ భూయా॑అక్షి॒తమ॑సి మా॒మేక్షే॑ష్ఠాః (ప్ర)చ్యాంది
 1373 పు॒ణ్యోఃపా॒చనం

సిదే॒వాఋత్వి॑జో నూర్జయంతాం... యజ్ఞపతిర్మార్జయంతాం

(25)

యేన దేవాః పవిత్రణేణ ... జాతవేదా నోర్జయంత్యా
పునాతు !

సూ॥ సముద్రంవగ్నితి, పత్న్వంజలా శేషంనినీయ । సముద్రంవః ప్రహీ
ణోమి స్వామ్యోనిమపిగచ్ఛత । అచ్ఛిద్రఃప్రజయా భూయా
సంమాపరాసేచిమత్పయః ॥ అంజలాపూర్ణేతి పత్న్వం జలిమభి
మంత్ర్య ॥

మంత్రం :- అంజలా పూర్ణ పాత్రమానయతి ॥ శేతవవాస్యాం ప్రజాం
దధాతి । ప్రజయాహిమనుష్యఃపూర్ణః । ముఖం విమృష్టే ।
పత్నీ భూమావపోపాస్య ॥ తజ్జలం అవభృతస్యేత్యాత్మానం
ప్రాక్షయేత్ ॥

మంత్రం :- అవభృతస్యైవ రూపం కృత్వోత్థతి । అక్షతాన్ శిరసి
ధారయేత్ ॥ బ్రహ్మణంపూజయామి । భవతకృతబ్రహ్మత్వ
దక్షిణాం మనసోత్సాహా పరిమితహీరణ్యం తుభ్యమహం
సంప్రదదేనమమ ॥ జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే । ప్రాగాదిపరి
స్తరణ ముత్తరేవిస్మజేత్ ॥ బ్రహ్మణేవరందదాతి । అగ్నే

26

స్త్రీణా న్యపచినోతి తేజస్వీ యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీభవతి ||

ఇతి విజ్ఞాయతే ।

ఇతి జయాదిహోమవిధి స్సమాప్తః ॥

జయా ద్యనుబంధ శ్లోకాః

శ్లో॥ సర్పబల్యుత్సర్జనేచ మాసిశ్రాద్ధేతథై నచ ।
గృహస్థూణా విరోహతి । ప్రాయశ్చితేషువై తథా ।
పార్వణ్యహోమేనా ఽగ్నేయస్థాలీపా కేజయాదయః
విద్యతేఽగ్నిముఖంచై వ తద్ధైవాత్రముఖాహుతిః ॥కించ॥

శ్లో॥ ఆగ్నేయాఽగ్రయణేశాన మాసిశ్రాద్ధాప్తకాసుచ
దన్యంబలిసపిండేషు నభవంతిజయాదయః
స్నానోపనయగోదానే వృషోత్సర్జనచౌలయోః ।
వేదవ్రతేషు చత్పషు రాష్ట్రీభృద్విన్మిత్రకాఃసృభక్ ॥తథాచ॥

శ్లో॥ మాంజీస్నాతకగోదానే వృషోత్సర్జేషుచౌలకే
వేదవ్రతేషు చత్పషుః సృభక్కుర్యాజ్జయాదికాః ।
(జయాదికానితి, రాష్ట్రీభృద్విన్మిత్రయమ్) ॥ కించ ॥

శ్లో॥ అయుగ్మేష్వేవ హోమేషు వ్యస్త్రాన్ రాష్ట్రీభృదోవిదుః
యుగ్మేషు సర్వహోమేషు అసృభక్కురికిత్తితాః ॥ గ్రంథాంతరే ॥

స్వస్తి || శ్లో || శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం
 శ్రీయం బలం | ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహీ మేహ వ్యవాహాన
 శ్రీయం దేహీ మే హవ్య వాహాన టం న నుభతి | యస్య స్మృత్యా చ నా మోక్త్యా
 తపో హోమ క్రియా దిషు న్యూనం సంపూర్ణ తాంతూతి సద్యో నం దే
 హుతాశనం మంత్ర తహీనం క్రియాహీనం భక్తి హీనం హుతాశన
 యద్ధుతం తుమయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే ||

అనయాధ్యానావాహనాది సోపశోపచార హోమాంత పూజ
 యాచ భగవాన్ సర్వాత్మకః యజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీతస్సుప్రసన్నో వరదో
 భవతు చతుస్సాగరపర్యతం ..... ఆహంభో లభివావయే ||

కౌబ్జ శ్లోకం, త్రైచోలం

అగ్నిప్రవక్షిణవిధిః

దంపతీ ఫలపుష్పదక్షిణా తాంబూలాదికంగృహీత్వా 2 గ్నేన యేతి
 మంత్రేణా 2 గ్నిం త్రిప్రవక్షిణసమస్కారం కుర్యాత్ |

మంత్రం :- అగ్నేనయ సుసఖా రామో అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయు

నాని విద్వాన్ | యుయోధ్యస్మ జ్ఞాహురాణమేనో భూయి

స్తాంతే సమఉక్తిం విధేసు | ప్రవశ్యుకాయ భాసవే భరధ్వగ్ం

హవ్యం మతిం చాగ్నయే సుపూతం యోదైవ్యాని మానుషా

జ్ఞమాగ్న్ మ్నంతర్హి శ్వాని విష్ణువ్రాజగాతి | అచ్ఛాగ్నిరో మత్తయో

29

భట్టియ స్మార్త ప్రయోగ దీపిక

దేవయంతీరగ్నియంతిద్రవిణం భిక్షమాణాః|| సుసందృశగ్ంసుప్ర

తీకగ్నస్వంచగం హవ్యవాహమరతిం మానుషాణాం | అగ్నేత్వ

మస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రోభ్యమంతకృష్టిః || పునరస్మ

భ్యగ్ం సువితాయ దేవ ఊవిశ్వేభిరజరేభి ర్యజత | అగ్నే

త్వంపారయా నవోఅస్మానో స్వస్తిభిరతిదుర్గాణోవిశ్వా |

పూశ్చస్పర్ష్యో బహులానఉర్వీ భవతోకాయ తనయాయశం

యోః|| ప్రకారవోమననా పచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథదేవ

యంతః|| దక్షిణావాద్వాజినీ ప్రాచ్యేతిహవిర్భరం త్యగ్నయే

ఘృతాచీ | సకృత్తేఅగ్నేనమః | ద్విస్తేనమః | త్రిస్తేనమః |

చతుస్తేనమః | పంచకృత్వస్తేనమః | దశకృత్వస్తేనమః |

శతకృత్వస్తేనమః | అసహస్రకృత్వస్తేనమః | అపరిమితకృ

త్వస్తేనమః | నమస్తే అస్తుమామాహేగ్ంసీః |

శ్లో॥ నమస్తే గార్వాపత్యాయ । నమస్తే దక్షిణాగ్నేయే ॥ నమ
 ఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమో నమః । కాండద్వయోపపాద్యాయ
 కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే । స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమో నమః ।
 యజ్ఞేశాచ్యుతగోవింద మాధవానంతకేశవ । కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశ,
 వాసుదేవనమోస్తుతే ।

మంత్రం :- అహంపరస్తా దహమవస్తా దహంజ్యోతిషావితమోవవార ॥
 యదంతరిక్షంతదుమేపితా భూదహగ్ం సూర్యముభయతోదప
 ర్వాహంభూయాసముత్తమస్సమానానాం ॥

మత్కర్మకుర్వతాం పుస్తాం కర్మలోష్ఠోభవేద్యది । తత్కర్మ
 సఫలమర్చ్య స్త్రీసఃకోట్యోమహర్షయః ॥ అపరాధసహస్రాణీక్రియం
 తేహర్షిశంమయా । దాసోయమితిమాంమత్వాత్మమస్వపరమేశ్వర ।
 వ్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి । తపఃకర్మాత్మకానివై ॥ యానితేషామ
 శేషాణాం । కృష్ణానుస్మరణంపరమ్ ॥

మంత్రం :- యాతే అగ్నేయజ్ఞయా తనూస్తయోహ్యోరోహత్మాత్మాన
 మచ్ఛావసూని ॥ ఏవంతిః ॥

కృష్ణాన్నస్మై నర్యాపురూణే యజ్ఞోభూత్వా యజ్ఞమాసీదస్వాం

31

యోనిం భువనజాయమాన స్సక్షయవహి | యేభూతాః ప్రచరంతి
 దివా (నక్తం) బలిమిచ్చంతో వితువస్యప్రేమ్యాః తేభ్యోబలిం పుష్టికా
 మోహరామి మయిపుష్టింపుష్టిసత్త్విధాతు || దివా నక్తం) చ రేభ్యో
 భూతేభ్యో ఇమంబలిందదామీతి || అక్షతోదకందద్యాత్ -)

ప్రమాదాత్కుర్వతాంకర్మ ప్రత్యవేతాధ్వరేయది | స్మరణా
 దేవతద్విష్టాస్సంపూర్ణం స్యాదితిస్మృతిః || యజ్ఞమండలమధ్యస్థం శంఖ
 చక్రగదాధరం | శుద్ధపీతాంబుధుం | ధ్యాయేద్యజ్ఞపతింహరిమ్ |
 సూ || బృహత్సామేతిమంత్రేణతిలకం ధారయేత్ || (బృహత్సామేతి
 మంత్రేణతిలకంధారయేత్) |

మంత్రం :- బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్టియంతిష్టుభాజస్మభిత

ముగ్రవీరం | ఇంద్రస్తామేన సంపదశేన మధ్యమిదంవాతేన సగ

4

రేణరక్ష || తతఃమహాదాశీర్కచనంకుర్యాత్ | శతమానంభవతి
 క్షతాయః పురుష క్షతేష్ట్రయ ఆయుష్యేవే
 స్త్రియైః ప్రతితిష్ఠతి || యజ్ఞేశ్వరప్రసాదసిద్ధిరస్తు
 (ఇత్యగ్నిముఖప్రక్రియాసమాప్తా ||)

దేవతాహ్వనమ్

అచమ్య - పూర్వోక్తేనంకుణ విశేషణ విశిష్టా యాం శుద్ధతిక్తా

నాందీముఖవిధానేనాఽ ద్యకర్మకరిష్యమాణ స్తవంగ త్వేనతదాదా
 దేవతాహ్వానార్థమిడావాచనాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ కాంస్యపాత్రేద్రోణ
 పరిమిత తండులతాంబూల హిరణ్యాదికంగృహీత్వా॥ కుమారసహితః
 (పత్నీసహితః) ప్రాజుఘ్ని స్తిషున్ననుసదేత్ ॥

మంత్రం :- ఓం నమోమహద్భ్యో నమోఅర్భకేభ్యోనమోయువభ్యో

నమకశినేభ్యః । యజామదేవాన్ యదిశక్నవామ మాజ్యా

యనన్యం సమావృషీదేవాః ॥ అత్రదేవతాః నాందీముఖాః-

నాందీ । నాందీవృద్ధప్రతామహి - వృద్ధపితామహి వృద్ధ
 మాతరః గోత్రాస్సత్యవసుసంజ్ఞికావిశ్వేదేవాః ॥ నాందీ
 ముఖాః నాందీ ॥ నాందీవృద్ధప్రపితామహా వృద్ధపితామహా
 వృద్ధపితరః గోత్రాస్సత్య వసుసంజ్ఞికావిశ్వేదేవాః ॥ నాందీ
 ముఖాః నాందీ । నాందీ వృద్ధమాతామహా వృద్ధమాతుః
 పితామహా వృద్ధమాతుః ప్రపితామహాస్సదారాః సత్యవసు
 సంజ్ఞికావిశ్వేదేవాః నాందీ ముఖాఃనాందీ ।

ఉభాభ్యా ముభాభ్యాం సత్యవసుసంజ్ఞికావిశ్వేదేవాశ్చ ।
 గృహాసిద్ధున్నం పరమాన్నప్రముఖమేవ ముభయాత్మికదైవికం ।
 శ్వేతశర్వోవాభోజయిష్యే । ఆముద్రవ్యేణ సాంకల్పికోఽయంవిధిః ।
 తేనాఽద్యకరిష్యే । నాందీవృద్ధప్రపితామహ్యాః ప్రియంతాంప్రియం
 తాం । నాందీవృద్ధపితామహ్యాః ప్రియంతాంప్రియంతాం । నాందీవృద్ధ
 ప్రపితామహ్యాః ప్రియంతాంప్రియంతాం । సత్యవసుసంజ్ఞికాశ్చ ప్రియంతాం